

Філософія**УДК 159.923:7.03****DOI** <https://doi.org/10.5281/zenodo.17541025>

**Креативність і повсякденність: естетика дому
як продовження людського «я»**

Логуш Віталій Володимирович,

аспірант кафедри філософії імені професора М.Култаєвої, Харківського
національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, Україна,

<https://orcid.org/0009-0003-8198-2885>

Прийнято: 21.10.2025 | Опубліковано: 31.10.2025

***Анотація.** У статті розглядається феномен креативності в інтер'єрах повсякденного життя як форма філософсько антропологічного самовираження людини та утвердження її «я» у просторі дому. Постановка проблеми обґрунтована тим, що сучасний дім виходить за межі утилітарної функції житла й постає як середовище самопізнання, символічного і культурного самотворення, у якому матеріальні предмети і просторові рішення стають виявом особистісної ідентичності та цінностей.*

Аналіз літератури показує, що дім розглядають як екзистенційний і культурний феномен: М. Гайдеггер трактує житло як спосіб перебування у світі, М. Мерло Понті — як тілесно втілену форму осягнення світу, Г. Башляр — як архетип духовної безпеки та простір уяви. Феноменологія повсякденності (А. Шюц, П. Бергер, Т. Лукман) і концепції «тактик повсякденного життя» (М. де Серто) демонструють, що звичні дії та облаштування простору виступають засобами креативності й

смыслотворення. Культурологічний підхід (Ю. Лотман, Р. Барт, В. Бен'ямін) підкреслює семіотичний і комунікативний вимір дому, де речі і простір функціонують як текст культури, архів пам'яті та символічне продовження «я».

Методологічна основа дослідження поєднує філософсько антропологічний, феноменологічний, герменевтичний, культурологічний та естетичний підходи, що дозволяють комплексно оцінити взаємодію матеріального й духовного, індивідуального й колективного у домашньому просторі. Дослідження показує, що креативність у побуті реалізується як акт самовираження, комунікації, формування ідентичності та моральної свідомості, перетворюючи дім на простір гармонії, цілісності та сенсу.

Висновки підкреслюють, що інтер'єр виступає продовженням людського «я», де матеріальний світ стає носієм духовного досвіду. Естетика дому формує гуманістичний контекст креативності, перетворюючи повсякденність на змістовне життя і забезпечуючи умови для розвитку особистісної та культурної самосвідомості. Практична цінність дослідження полягає у можливості застосування його результатів у сфері дизайну, естетичного виховання та формування гуманістичних освітніх практик

Ключові слова: креативність, дім, інтер'єр, повсякденність, філософсько антропологічне самовираження, ідентичність, культурологія, феноменологія, естетика побуту.

Creativity and Everyday Life: The Aesthetics of the Home as an Extension of the Human “Self”

Vitalii Lohush,

PhD Student, Professor M. Kultaieva Department of Philosophy,
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Ukraine,
<https://orcid.org/0009-0003-8198-2885>

Abstract. *The article explores the phenomenon of creativity in everyday interiors as a form of philosophical anthropological self expression and affirmation of the human “self” within the home space. The problem statement emphasizes that the contemporary home exceeds its utilitarian function and becomes an environment for self knowledge, symbolic and cultural self creation, where material objects and spatial solutions reflect personal identity and values.*

A review of literature shows that the home is considered an existential and cultural phenomenon: M. Heidegger interprets dwelling as a way of being in the world, M. Merleau Ponty views it as an embodied form of world apprehension, and G. Bachelard treats it as an archetype of spiritual security and a space of imagination. Phenomenology of everyday life (A. Schutz, P. Berger, T. Luckmann) and the concept of “everyday tactics” (M. de Certeau) demonstrate that routine activities and interior arrangements act as instruments of creativity and meaning making. The cultural approach (Y. Lotman, R. Barthes, W. Benjamin) highlights the semiotic and communicative dimension of the home, where objects and space function as a cultural text, memory archive, and symbolic extension of the “self.”

The methodological basis of the study combines philosophical anthropological, phenomenological, hermeneutic, cultural, and aesthetic approaches, allowing a comprehensive assessment of the interaction between material and spiritual, individual and collective dimensions within domestic space. The study shows that creativity in everyday life manifests as an act of self expression,

communication, identity formation, and moral awareness, transforming the home into a space of harmony, integrity, and meaning.

The conclusions emphasize that the interior serves as an extension of the human “self,” where the material world carries spiritual experience. Home aesthetics form a humanistic context for creativity, turning everyday life into meaningful existence and providing conditions for the development of personal and cultural self awareness.

Keywords: *creativity, home, interior, everyday life, philosophical anthropological self expression, identity, cultural studies, phenomenology, domestic aesthetics.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасній культурі поняття «дім» набуває багатовимірного значення, виходячи далеко за межі функціональної або утилітарної ролі житла. Він постає не лише місцем перебування, а простором особистісної ідентичності, де естетика побуту стає виявом креативності та саморефлексії. У контексті візуальної культури, що дедалі більше визначає способи людського самовираження, естетика повсякденного життя перетворюється на форму філософського осмислення буття людини. Відтак, актуальним є питання: яким чином креативність у межах домашнього простору виявляє глибинні риси особистості, а інтер'єр стає продовженням людського «я»?

Наукова новизна дослідження полягає у філософсько антропологічному обґрунтуванні креативності як способу самотворення людини в інтер'єрі повсякденності та у виявленні інтер'єру як простору репрезентації моральної й естетичної ідентичності особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. *Антропологічний вимір феномену дому.* Проблема дому як простору ідентичності та самореалізації активно розвивається у філософсько антропологічному дискурсі. У працях М.

Гайдеггера поняття «життя у домі» набуває онтологічного змісту: буття людини у світі осмислюється як «життя домобудівництва», де людина не просто мешкає, а утверджує власну присутність через творення простору [14]. Г. Башляр у «Поетиці простору» розкриває дім як архетип духовної безпеки, символ укоріненості та водночас джерело уяви — місце, де фантазія формує людське відчуття світу [6, с. 22].

Філософсько антропологічний вимір дому як осередку людського «я» розвивають Г. Марсель, який трактує оселю як простір духовної відкритості [3], та М. Шелер, котрий у своїй концепції людини як «аскетичного духу» підкреслює, що творення культурного простору є формою духовного самоутвердження [26, с. 57]. Сучасні дослідження продовжують цю традицію. У праці Мяртсін М. [24] підкреслюється, що дім у добу мобільності є не лише місцем проживання, а процесом символічного самотворення, у якому поєднуються індивідуальна пам'ять і культурні коди. Систематичний огляд Сафархані М. [Error! Reference source not found.] показує, як у сучасних студіях житла дім розглядають як динамічний простір формування ідентичності.

Феноменологічне осмислення простору та тілесності. Е. Гусерль та М. Мерло Понті заклали підвалини феноменологічного підходу до розуміння простору як форми переживання. Для Мерло Понті тіло є «медіатором між світом і свідомістю», тому організація житлового простору безпосередньо пов'язана із тілесним досвідом [19]. Цей підхід відкриває новий вимір осмислення креативності як тілесно втіленої свободи. Феноменологічна перспектива простору отримує розвиток у сучасних дослідженнях. У праці Лі К. [Error! Reference source not found.] аналізується емоційний зв'язок між архітектурним простором і тілесними переживаннями, що підтверджує взаємозалежність естетичного та екзистенційного вимірів житла. Стаття Об'єд А. [Error! Reference source not found.] пропонує модель феноменологічного аналізу

дому, де «втрата дому» постає як криза ідентичності в умовах глобальної нестабільності.

Культурологічна інтерпретація дому як тексту культури. У культурологічному аспекті дім постає як текст культури — сукупність символів, що комунікують між індивідом і спільнотою. Ю. Лотман у межах семіотичної парадигми трактує простір дому як сім'юсферу приватного світу, де речі набувають знакових функцій [17]. Подібну ідею розвиває Р. Барт, вбачаючи у предметному світі «мову повсякденності» [8].

Сучасні культурологічні студії розглядають дім як поле перетину локального й глобального. У праці Рашдан В. Та Ашур А. інтер'єр трактується як засіб збереження культурної ідентичності в добу модернізації [Error! Reference source not found.]. Дослідження Гаупта П. та Яг'єлло Ковальчика М. доводить, що візуальні параметри простору формуються культурними сценаріями, які визначають спосіб сприйняття гармонії та краси [Error! Reference source not found.].

Креативність і естетика повсякденного простору. П. Бергер і Т. Лукман розглядають повсякденність як середовище смислотворення, у якому дім виступає полем укорінення соціального досвіду [10, с. 13]. М. де Серто акцентує на «тактиках повсякденного життя», через які людина перетворює звичні дії на акти креативності та опору стандартизації [11, с. 30]. У сучасних інтерпретаціях креативність у побуті осмислюється як акт самовираження і конструювання сенсу. Зокрема, аналізуються архітектурні рішення, які стимулюють творчість через сенсорний досвід простору [Error! Reference source not found.]. Технологічний аспект осмислюється у дослідженні Шао Ц., де креативність визначається як інтерактивний процес співтворення між людиною і цифровим середовищем [Error! Reference source not found.].

Українські дослідники також звертаються до проблеми естетики повсякденності: В. Ігнатенко аналізує дім як феномен культури самотворення [2]; О. Федорук досліджує естетичні аспекти візуального середовища

повсякденності [4]; І. Гребенюк розглядає креативність як спосіб подолання рутини у постіндустріальному суспільстві [1].

Отже, сучасний науковий дискурс засвідчує зростаючу увагу до філософсько антропологічних вимірів повсякденності. Дім розуміється не лише як соціальна чи естетична конструкція, а як екзистенційно культурний феномен, у якому креативність виконує функцію самопізнання, смислотворення й символічного посередництва між внутрішнім світом людини та культурою. Результати дослідження можуть сприяти подальшому розвитку філософії культури в українському контексті, зокрема через актуалізацію теми повсякденного досвіду як простору формування ідентичності, моральності та культурної суб'єктності.

Об'єктом дослідження є феномен креативності в культурі повсякденності, зокрема у просторі дому як середовищі втілення особистісних ідентичностей, цінностей і способів буття людини. **Предметом дослідження** виступає естетика домашнього простору як форма філософсько антропологічного самовираження, у межах якої креативність постає не лише як художня дія, а як онтологічний спосіб присутності людини у світі. У цьому контексті інтер'єр розглядається як символічне продовження людського «я», як поле комунікації між внутрішнім і зовнішнім, духовним і матеріальним, індивідуальним і колективним.

Методологічні засади дослідження. Методологічною основою дослідження є поєднання філософсько антропологічного, феноменологічного, герменевтичного, культурологічного та естетичного підходів, що у своїй взаємодії дозволяють глибше осмислити феномен креативності в інтер'єрах повсякденності. У межах філософсько антропологічного бачення дім розглядається як середовище самотворення людини, у якому розкриваються її духовні можливості, потреба в сенсі та здатність до творчої самореалізації. Феноменологічна перспектива спрямовує увагу на безпосередній досвід

проживання простору дому, на тілесно просторову даність буття, у якій людина відчуває себе вкоріненою у світ.

Герменевтичний підхід допомагає інтерпретувати домашній інтер'єр як текст культури, що підлягає тлумаченню — через кольори, форми, речі, структуру простору, які виражають внутрішні інтенції суб'єкта та його спосіб розуміння світу. Культурологічна перспектива дозволяє побачити дім як символічну систему, у якій поєднуються соціальні коди, естетичні норми та культурні архетипи певної епохи. Водночас естетичний вимір методології сприяє усвідомленню креативності не лише як художнього акту, а як чуттєвого досвіду, у якому відбивається ціннісна структура людського буття.

Такий підхід дає змогу розглядати домашній простір як феномен культури, де взаємодіють матеріальне й духовне, індивідуальне й колективне. У цьому контексті методологія дослідження орієнтована не лише на опис зовнішніх форм естетизації, а й на розкриття глибинних антропологічних смислів, що виявляються через креативну присутність людини у своєму домі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). *Метою дослідження* є філософсько антропологічне та філософсько культурне осмислення феномену креативності в інтер'єрах повсякденності як способу самопрезентації, саморефлексії та утвердження людського «я» у просторі дому. Особлива увага зосереджується на розумінні естетики побуту як форми існування людини у світі, де матеріальні речі набувають символічного і духовного змісту.

У межах цієї мети поставлено такі **завдання дослідження**:

1. Розкрити філософсько антропологічні підстави розуміння дому як екзистенційного простору людського буття.
2. З'ясувати, яким чином креативність у побутовому середовищі стає формою самовираження особистості та проявом її внутрішнього світу.

3. Виявити зв'язок між естетикою домашнього простору і процесами формування ідентичності, автентичності та моральної самосвідомості людини.

Виклад основного матеріалу. У філософсько антропологічному вимірі феномен дому постає як онтологічна основа людського буття. М. Гайдеггер у праці «Будувати, мешкати, мислити» зазначає: «Мешкати — означає бути на землі як смертному, бути у світі» [13, с. 147]. Ця теза підкреслює, що житло не є лише фізичним об'єктом, а способом перебування людини у світі, актом вкорінення у бутті. Через організацію простору людина «оселяє» світ, перетворюючи хаос зовнішнього середовища на впорядкований і осмислений простір життя. Домівка виступає як екзистенційний простір, де людина усвідомлює себе та своє місце у світі, а її побутові практики перетворюються на форми творення сенсу. Креативність у побуті постає формою такого «оселення», актом перетворення матеріального середовища у сферу духовної присутності. Домашній простір, за Гайдеггером, є «місцем, де людина здатна бути тим, ким вона є» [13, с. 147], тобто інтер'єр стає продовженням особистісного «я», у якому виявляються глибинні інтенції — прагнення до гармонії, стабільності, краси та впорядкованості. У цьому контексті сучасні українські дослідники розглядають дім як складну культурну систему: В. Ігнатенко наголошує, що дім є «феноменом культурного самотворення», де реалізуються індивідуальні та колективні цінності [2, с. 44]. Подібно до цього, О. Федорук аналізує простір дому як естетичний та символічний ландшафт, що формує щоденні практики та культурні коди [4, с. 78].

Дім у сучасному філософсько антропологічному та культурологічному дискурсах розглядається не лише як матеріальний простір, а як складна система смислів, що відображає глибинні риси людського «я». Як зазначав М. Гайдеггер, «міркувати про дім — означає міркувати про спосіб буття людини у світі» [13, с. 147]. Виходячи з цього, стає зрозуміло, що домашній простір

відіграє ключову роль у процесі самоідентифікації та формуванні екзистенційної стабільності.

Цю ідею поглиблює М. Мерло Понті, який у «Феноменології сприйняття» писав: «Мое тіло — не річ у світі, а спосіб осягнення світу» [18, с. 203]. Таким чином, дім можна розглядати як тілесне продовження людини — матеріальну оболонку, через яку вона чуттєво і символічно взаємодіє зі світом. Організація інтер'єру дозволяє людині не лише фізично перебувати у світі, а й відображати власні цінності, досвід і внутрішню структуру буття. Водночас це формує унікальну «просторову біографію» [20, с. 204], що втілює індивідуальність та культурну спадковість, розкриває досвід людини, її, звички й емоції. Цу підкреслює унікальність конкретного домашнього простору.

У зв'язку з цим культурологічний вимір креативності виявляється особливо значущим, адже естетичне облаштування дому дозволяє відтворити внутрішню гармонію, надати сенс повсякденним діям і сформувати власний культурний код. Як слушно зауважував В. Беньямін, інтер'єр є простором, де людина створює «своє всесвітнє середовище» [9, с. 55]. У цьому ж контексті Ж. Бодрійяр підкреслював, що речі в інтер'єрі «говорять» і транслиують символи індивідуальної та соціальної ідентичності [7, с. 25], що демонструє комунікативну функцію предметів побуту.

«Інтер'єр — це всесвіт, який буржуа створює для себе, щоб залишити позаду реальний світ» [9, с. 55]. Це висловлювання ілюструє соціально культурну функцію дому як простору, де людина відтворює внутрішню гармонію і стабільність. У сучасному контексті креативність у побуті можна розглядати як спосіб подолання фрагментованості життя та відновлення відчуття цілісності й ідентичності.

Варто зауважити, що дім виступає простором, де реалізується відповідальність за співбуття. Левінас писав: «Дім — це не лише притулок, а

можливість для гостинності» [15, с. 172]. Це підводить нас до розуміння того, що креативність у побуті не обмежується естетичним самовираженням, а набуває етичного і соціального значення — вона формує простір співбуття та відкритості до Іншого, де етика і естетика взаємопроникні. У домашньому просторі «Іншим» виступає культура — традиції, стилі, знаки, які людина осмислює та переінтерпретує через креативний акт облаштування. Кожен дім у цьому сенсі постає як герменевтичний текст, де матеріальні речі набувають смислового значення й символізують індивідуальну культуру. Разом з тим, домашній простір функціонує як архів пам'яті і лабораторія креативності. Ю. Лотман підкреслював: «Кожен простір — частина семіотичної системи, що зберігає сліди культури і пам'яті» [16, с. 122]. Сімейні предмети, фотографії та ритуали побуту зберігають історію особистого та колективного досвіду, організовуючи повсякденність у смислово впорядковане ціле та підтримуючи процес формування цілісної ідентичності.

Візуальний і символічний аспект простору дому аналізується Ж. Бодрійяром: «Речі говорять — вони є системою відносин і знаків, у яких людина впізнає себе» [7, с. 25]. Таким чином, інтер'єр постає як форма комунікації між особистим і культурним простором, де кожен предмет і колір несе інформацію про цінності, уподобання та спосіб життя людини.

Ю. Лотман додає ще один шар інтерпретації, вказуючи, що культура функціонує як «механізм пам'яті», а дім стає частиною семіотичної системи, що зберігає сліди минулого і формує ідентичність [16]. У цьому сенсі естетика дому виступає архівом індивідуальної та колективної пам'яті, де предмети і ритуали побуту несуть духовний і символічний зміст.

У продовження цього аспекту варто відзначити значення повсякденності як простору творчості. М. де Серто писав: «Людина винаходить своє життя заново навіть у найбуденніших діях» [11, с. 30]. З цієї перспективи домашній простір стає мовою, через яку людина «говорить» про себе, поєднуючи

внутрішній досвід із культурними та соціальними кодами. Кожен вибір, порядок, колір і розташування предметів у побуті стає актом рефлексії та самовираження, що дозволяє впорядкувати світ і водночас виявити власний сенс життя. Таким чином, креативність у межах домашнього простору реалізує одночасно кілька функцій: акт самовираження; форма комунікації через матеріальне середовище; засіб формування ідентичності; етичний та культурний інструмент. Домашній простір, облаштований творчо та осмислено, постає продовженням людського «я», де органічно поєднуються онтологічні, естетичні та культурні виміри буття.

Таблиця 1

Виміри креативності в домашньому просторі

Вимір	Ключові ідеї	Представники / Джерела	Функції креативності
Онтологічний (екзистенційний)	Дім як форма буття, спосіб укорінення у світі; творення простору як акт присутності	М. Гайдеггер [14]; Г. Марсель [3]	Оселення світу, подолання хаосу, вкорінення у бутті
Феноменологічний (тілесно досвідний)	Простір як продовження тіла; інтер'єр відображає тілесний і чуттєвий досвід людини	М. Мерло Понті [19]; Е. Гусерль [18]; сучасні дослідження дизайну [21]	Втілення внутрішнього досвіду, чуттєве пізнання світу
Культурологічний (естетично символічний)	Дім як текст культури; речі мають знакові функції; інтер'єр як комунікативна система	Ю. Лотман [17]; Р. Барт [8]; Ж. Бодрійяр [7]	Символічна репрезентація цінностей, комунікація через речі
Етичний (інтерсуб'єктивний)	Дім як простір співбуття і гостинності; креативність має моральний вимір	Е. Левінас [16]; сучасна герменевтика [22]	Формування простору відповідальності й відкритості до Іншого
Психологічний (самоідентифікаційний)	Дім як продовження особистісного «я»; створення	В. Ігнатенко [2]; О. Федорук [4]; І. Гребенюк [1]	Самовираження, гармонізація внутрішнього світу,

Вимір	Ключові ідеї	Представники / Джерела	Функції креативності
	емоційної стабільності		підтримка ідентичності

Отже, креативність у межах домашнього простору реалізує поставлену мету дослідження і завдання: вона одночасно є актом самовираження, формою комунікації через матеріальне середовище, засобом формування ідентичності, етичним і культурним інструментом. Домашній простір, облаштований творчо та осмислено, постає продовженням людського «я», де органічно поєднуються онтологічні, естетичні та культурні виміри буття.

Висновки. Креативність у повсякденному інтер'єрі постає формою екзистенційного самовираження, у якій матеріальний простір стає продовженням людського «я». Естетика дому — це не лише про красу чи стиль, а про внутрішній лад, цілісність і самоідентифікацію. Інтер'єр є способом осмислення світу, де через поєднання речей, світла, кольору і пам'яті людина створює свій власний космос. У цьому полягає гуманістичний сенс креативності — у перетворенні буденного на змістовне, а простору — на відображення духовного досвіду.

Список використаних джерел

1. Гребенюк І. Креативність як спосіб подолання рутини у постіндустріальному суспільстві [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.ksada.org/wp-content/uploads/2025/03/kotlyar_visnyk_hdadm_20211.pdf
2. Ігнатенко В. Фундатор «педагогіки добра» і добротворення в педагогіці [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735208/1/fundator_sity_11.05.2023.pdf

3. Марсель Г. Homo viator: Прологомени до метафізики надії [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Marcel_Gabriel/Homo_viator__Prolehomeny_do_metafizyky_nadii.pdf
4. Федорук О. Перетин знаку: Вибрані мистецтвознавчі статті [Електронний ресурс] Режим доступу: https://www.ksada.org/wp-content/uploads/2025/03/kotlyar_visnyk_hdadm_20211.pdf
5. Adorno, T. *Ästhetische Theorie*. Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag, 1970. Available at: https://www.cur.ac.rw/mis/main/library/documents/book_file/digital_6476f482283b31_42010272.pdf.
6. Bachelard, G. *La poétique de l'espace*. Paris: Presses Universitaires de France, 1957. Available at: https://gastonbachelard.org/wp-content/uploads/2015/07/BACHELARD_Gaston_La_poetique_de_l_espace.pdf
7. Baudrillard, J. *Le système des objets*. Paris: Gallimard, 1988. Available at: https://monoskop.org/images/8/8f/BAUDRILLARD_Jean__1968__Le_syst%C3%A8me_des_objets.pdf.
8. Barthes, R. *Mythologies*. Paris: Éditions du Seuil, 1983. Available at: https://soundenvironments.files.wordpress.com/2011/11/roland_barthes_mythologies.pdf.
9. Benjamin, W. *Das Passagen Werk*. Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag, 1983. Available at: https://monoskop.org/images/3/3e/Benjamin_Walter_Gesammelte_Schriften_Band_5_Das_Passagen_Werk.pdf.
10. Berger, P., Luckmann, T. *The Social Construction of Reality*. New York: Anchor Books, 1966. Available at: https://amstudugm.files.wordpress.com/2011/04/social_construction_of_reality.pdf.
11. Certeau, M. de. *L'invention du quotidien*. Paris: Gallimard, 1980. Available at: https://archive.org/details/de_certeau_giard_linvention_du_quotidien_ocr.

12. Cross, N. *Design Thinking: Understanding How Designers Think and Work*. Oxford: Berg Publishers, 2011. Available at: [https://cdn.bookekey.app/files/pdf/book/en/design thinking.pdf](https://cdn.bookekey.app/files/pdf/book/en/design%20thinking.pdf).
13. Heidegger, M. *Bauen Wohnen Denken*. Pfullingen: Neske Verlag, 1951.
14. Light, A., Smith, J. M. *The Aesthetics of Everyday Life*. New York: Columbia University Press, 2005.
15. Levinas, E. *Totalité et Infini*. La Haye: Martinus Nijhoff, 1969.
16. Lotman, Y. *Universe of the Mind: A Semiotic Theory of Culture*. London: I.B. Tauris, 1990.
17. Manovich, L., Arielli, E. *Artificial Aesthetics: Generative AI, Art and Visual Media*. 2024. Available at: <https://manovich.net>.
18. Merleau Ponty, M. *Phénoménologie de la perception*. Paris: Gallimard, 1962.
19. Norman, D. *The Design of Everyday Things*. New York: Basic Books, 2013.
20. Pallasmaa, J. *The Eyes of the Skin: Architecture and the Senses*. Chichester: Wiley, 2018.
21. Saito, Y. *Everyday Aesthetics*. Oxford: Oxford University Press, 2007.
22. Seamon, D. *Life Takes Place: Phenomenology, Lifeworlds, and Place Making*. London: Routledge, 2018.
23. Scheler, M. *Die Stellung des Menschen im Kosmos*. Bern: Francke Verlag, 1954.
24. Märtsin, M. Homemaking away from home: a semiotic cultural psychology perspective. *Frontiers in Psychology*. 2023. Vol. 14. Article 1215654. DOI:10.3389/fpsyg.2023.1215654 Available at: https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2023.1215654/full?utm_source=chatgpt.com

25. Safarkhani, M. Space to Place, Housing to Home: A Systematic Review of Sense of Place in Housing Studies. *Sustainability*. 2025. Vol. 17, № 15. Article 6842. DOI: 10.3390/su17156842. Available at: <https://www.mdpi.com/20711050/17/15/6842>
26. Wächter, L. Measuring Place Attachment in Tempo Local Housing. *Cities & Urban Sciences*. 2024. Vol. 8, № 4. Article 173. DOI: 10.3390/cusci8040173. Available at: <https://www.mdpi.com/24138851/8/4/173>
27. Mrani, R. The Quiet Architecture of Informality: Negotiating Space Through Agency *Buildings*. 2025. Vol. 15, № 13. Article 2357. DOI: 10.3390/buildings15132357. Available at: <https://www.mdpi.com/20755309/15/13/2357>
28. Masoudinejad, S. Home Boundary: A New Concept in Healthy and Resilient Housing / *Journal of Environmental Psychology*. 2025. Vol. 105. Article 102621. DOI: 10.1016/j.jenvp.2025.102621. Available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0272494425001045>
29. Lee, K. The Interior Experience of Architecture: An Emotional Connection between Space and the Body. *Buildings*. 2022. Vol. 12, № 3. Article 326. DOI: 10.3390/buildings12030326. Available at: <https://www.mdpi.com/20755309/12/3/326>
30. Obied, A. From Home to the Unhome: An Architectural Model of a Phenomenological Inquiry *Architecture Papers of the Faculty of Architecture and Design STU*. 2025. Vol. 30, № 2. P. 9–18. DOI: 10.2478/alfa 2025 0009. Available at: <https://sciendo.com/article/10.2478/alfa 2025 0009>
31. Rashdan, W., Ashour, A. F. Heritage Inspired Strategies in Interior Design: Balancing Critical Regionalism and Reflexive Modernism for Identity Preservation *Heritage*. 2024. Vol. 7, № 12. P. 6825–6856. DOI: 10.3390/heritage7120316. Available at: <https://www.mdpi.com/25719408/7/12/316>

32. Haupt, P., Jagiełło Kowalczyk, M. Investigating the Influence of Cultural Conditions on the Perception of Visual Aspects of Architectural Interiors *Technical Transactions*. 2024. Vol. 121, № 1. P. 1–11. Available at: <https://sciendo.com/article/10.37705/TechTrans/e2024013>
33. Shao, Z., Chen, C., Zeng, H., Hu, W., Xu, C., Zhang, Y. A New Approach to Interior Design: Generating Creative Interior Design Videos from 3D Models *Buildings*. 2024. Vol. 14, № 6. Article 1528. DOI: 10.3390/buildings14061528. Available at: <https://www.mdpi.com/2075-5309/14/6/1528>
34. Designing Living Spaces That Trigger Creativity Through the Senses: An Architectural Design Studio Experience. *Proceedings of the 7th International Conference of Contemporary Affairs in Architecture and Urbanism*. 2024. Vol. 7, № 1. DOI: 10.38027/ICCAUA2024EN0044. Available at: <https://doi.org/10.38027/ICCAUA2024EN0044>